

54 Chvostová, Veronika (stud FF MU), učo 488674

Pokyny: Vyplňte nejpozději měsíc před předpokládaným začátkem sběru dat

I. průchod: 13. 10. 2020 11.38 (6b)

1. Název práce

- Vliv impulzivitu na rizikové užívání návykových látek a rozvoj závislosti

2. Vedoucí práce

- Doc. PhDr. Hana Přikrylová Kučerová Ph.D.

3. Cíl práce, výzkumné otázky

- Cílem práce bude prozkoumat konstrukt impulzivitu a zjistit, zda může její zvýšená míra představovat rizikový faktor v rozvoji různých závislostí. Jinými slovy, bude zjišťováno, zda se mezi rizikovými uživateli alkoholu, nealkoholových drog a hazardními hráči vyskytuje vyšší míra impulzivitu, než u běžné populace nevykazující rizikové a závislostní chování. U uživatelů některých typů drog bude zjišťováno, zda právě toto dlouhodobé užívání nemohlo vést ke zvýšené míře impulzivitu. U běžné populace budou také zjišťovány vzorce takového chování, jaké by šlo považovat za závislostní či rizikové (např. "jak často si dáte 5 a více alkoholických nápojů za večer? (binge drinking)" "Užíváte někdy nealkoholové drogy?" "jak často sázíte?") a korelace s vyšší mírou impulzivitu u těchto osob. Dále bude zjišťována stručná rodinná historie závislostního chování (otázky typu "vyskytovaly se závislosti ve vaší rodině v předchozích dvou generacích?"), a její souvislost s mírou impulzivitu u probanda a s jeho vlastním závislostním chováním - tedy budu zjišťovat, zda závislost v rodině působí spolu se zvýšenou mírou impulzivitu jako rizikový faktor rozvoje závislosti a naopak, jestli nižší míra impulzivitu může být protektivním faktorem, i když se závislost v rodině vyskytovala. Výzkumné otázky budu tedy formulovat nějak takto: Vyskytuje se u rizikových uživatelů návykových látek/hazardních hráčů vyšší míra impulzivitu, než u běžné populace? Který typ osob vykazuje nejvyšší míru impulzivitu (gamblerů/osoby se závislostí na alkoholu/na drogách...)? Existuje souvislost mezi rodinnou historií závislostního chování a závislostmi či rizikovým chováním probandů? Jsou probandi s vyšší mírou impulzivitu ve větším riziku přenesení závislostních vzorců chování z jejich rodičů na tyto potomky? Zvyšuje pravidelné užívání návykových látek míru impulzivitu u probandů?

4. Metoda - design výzkumu, cílová populace, procedura sběru dat, postup získávání účastníků výzkumu

- Cílová populace: uživatelé alkoholu, uživatelé nealkoholových drog, hazardní hráči, běžná populace
Způsob získávání účastníků výzkumu: V případě osob trpících závislostí bych ráda účastníky rekrutovala ve spolupráci s nízkoprahovými službami -Sananim a Dropin v Praze, Podané ruce v Brně apod. Na základě domluvy s pracovníky těchto center bychom buď já osobně, nebo terapeuti na skupinách či jiný personál rozdali mnou dodané dotazníky. Jelikož budu v jedné z těchto nízkoprahových služeb absolvovat praxi, mohla bych účastníky oslovovat sama - např. v rámci terénní služby. Tito lidé tedy budou vybírání kriteriálním výběrem - podle toho, zda jsou klienty těchto služeb, do jakých skupin se zapojují (terapeutické, komunitní, doléčovací, terénní program...). Tedy ne nutně dle diagnózy, spíše dle přirozeného členství v těchto skupinách. Protože to jsou často skupiny skryté, v rámci nich může probíhat lavinový výběr (např. u terénního programu). U participantů z běžné populace bych si představovala něco jako "trsový" výběr, tedy nezkuumat pouze studenty vysokých škol za pomoci facebooku, ale ptát se i starších generací, jiných sociálních skupin apod. Pokud to čas a situace nedovolí, přikloním se k namátkovému výběru. Náběr participantů z řad klientů bude důkladně probrán s vedoucími pracovníky jednotlivých nízkoprahových center, budu tak činit pouze s jejich svolením a pod jejich dohledem. Nikdo nebude k účasti nucen, bude dodržována anonymita. Zájem o participaci může být v některých skupinách podpořen malou finanční či jinou odměnou (klienti z terénní služby - 100 Kč, stravenky, jízdenky...). Procedura sběru dat: Účastníkům budou předloženy anonymní dotazníky a škály. Součástí bude určitě škála měřící impulzivitu (nejspíše UPPS-S či Barrattova škála impulzivitu), dotazník o aktuálním stavu užívání či závislosti (nikoliv příliš detailní, jen velmi zhruba informativní), u běžné populace dotazník zjišťující známky rizikového chování v okolí návykových látek či závislostní chování. Nakonec předložím stručný dotazník týkající se rodinné anamnézy v oblasti závislostí - opět vysoce anonymní a povrchový (např. "vyskytovaly se závislosti ve vaší rodině v předchozích dvou generacích?"). Design výzkumu: Vyplněné dotazníky budu analyzovat - u jednotlivých participantů budu porovnávat naměřenou hodnotu impulzivitu, stadium jejich závislosti, typ závislosti, souvislost s rodinnou anamnézou. Skupiny mezi sebou budu porovnávat a zjišťovat, zda platí nějaká pravidla ve výskytu impulzivitu u některých skupin, zda jsou osoby pocházející z rodin, kde

se vyskytovaly závislosti, ve větším ohrožení jimi sami trpět, zda impulzivita funguje jako mediátor tohoto vztahu apod.

5. (0b) **Budou účastníci výzkumu (nebo jejich zákonní zástupci) podepisovat informovaný souhlas?**
 ano (vložte dokument s textem informovaného souhlasu do odevzdávacího) (ano (vložte dokument s textem informovaného souhlasu do odevzdávacího), ne)
6. (1b) **Budou účastníci součástí výzkumu dobrovolně?**
 ano, ale mohou být k účasti motivováni např. v rámci své pozice studenta, pacienta atd. (ano, zcela dobrovolně, ano, ale mohou být k účasti motivováni např. v rámci své pozice studenta, pacienta atd., účast ve výzkumu nemusí být zcela dobrovolná (např. v pozici zaměstnance))
7. (2b) **Je možno považovat účastníky výzkumu za zranitelnější ve srovnání s běžnou dospělou populací? Tj. jsou mezi nimi např. děti do 15 let, duševně nemocní, drogově závislí, delikventi...**
 ano (ano, ne)
8. (2b) **Budou v rámci výzkumu zjišťovány citlivé údaje, týkající se např. užívání drog, sexuality, trestné činnosti apod.?**
 ano (ano, ne)
9. (0b) **Budou účastníci ve kterékoli fázi výzkumu klamáni, např. o pravém účelu studie, postupu při sběru dat apod.?**
 ne (ano, ne)
10. (0b) **Bude student v rámci sběru dat využívat psychodiagnostické metody spadající do kategorie C, vyžadující odborné zaškolení?**
 ne (ano, ne)
11. (1b) **Jak byste popsali rizika, kterým mohou být vystaveni účastníci výzkumu?**
 jako v běžném životě (žádná, jako v běžném životě, vyšší než v běžném životě)
12. **Upřesněte rizika pro účastníky výzkumu a postupy pro jejich zmírnění**
 - Riziko či spíše nepříjemnost spatřuji v citlivé povaze údajů a témat, o která se ve výzkumu zajímám. Chápu, že toto jsou velmi intimní informace, o kterých se přirozeně nemluví lehce a zcela otevřeně, někteří účastníci mohou mít strach odpovídat pravdivě a zveřejňovat tento typ informací. Proto volím zcela anonymní podobu dotazníků - budu se ptát pouze na pohlaví a věk. Anonymitu účastníkům zdůrazním, vysvětlím, že jim bude přiřazeno pouze nějaké číslo. Budu doufat, že atmosféru důvěry pomůže nastolit fakt, že výzkum bude probíhat ve spolupráci s nízkoprahovými službami a za přítomnosti terapeutů/pracovníků center. Výzkum pečlivě popíšu a vysvětlím, pro účast budu motivovat slovně (zmíním důležitost výzkumu, pomoc vědě a velkou pomoc mně), u některých účastníků se přikloním k drobné odměně či protislužbě (viz výše, stravenky apod); avšak budu zdůrazňovat dobrovolnost, do výzkumu nebudu nikoho tlačit.
13. (0b) **Osobní údaje účastníků výzkumu**
 nebudou zjišťovány - výzkum je plně anonymní (nebudou zjišťovány - výzkum je plně anonymní, budou zjišťovány, ale při analýze dat se bude pracovat výhradně s anonymními daty a osobní údaje nebudou dále uchovávány, budou uchovávány i po dokončení výzkumu (např. v longitudinálním výzkumu))
14. (0b) **Bude projekt práce předkládán k posouzení externí etické komisi? (např. etické komisi zdravotnického zařízení)**
 ne (ano, ne)
15. **Předpokládaný termín začátku sběru dat**
 - 1.12. 2020